

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

De Modis Decem haereticorum, quibus errores suos obtegere student.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

De modis decem hereticorum, quibus errores suos obtegere student.

MODI autem hereticorum euadendi, & sophisticandi verba, sunt decem.

88 Modus primus per equiuocationem.

Primus est per verborum æquiuocationem: vt si interrogentur de corpore Christi vero, respondent de corpore Christi mystico. Vnde si dicatur eis: credis tu quod hoc sit corpus Christi? respondet, credo, quod hoc est corpus Christi, intelligendo de lapide, quem videbit tibi, vel de suo corpore proprio, quod est corpus Christi, intelligendo, quod omnia corpora munda, sunt Christi, quia Dei, qui est Christus. Vel si interrogatur: credis tu baptismum esse sacramentum necessarium ad salutem? respondet, credo: intelligendo quod ipse habet credentiam, sed non intelligit quod talem, sed suam: & non de isto, de quo interrogatur, sed de alijs. Vel si interrogatur: credis tu, quod Christus fuerit natus de virgine? respondet, firmiter: intelligendo, quod firmitatem habet in sua mala perfidia. Vel si interrogatur: credis in vnicam sanctam Ecclesiam catholicam? respondet, credo in vnam sanctam ecclesiam, intelligendo de tua, & suorum complicitium congregatione, quam vocat ecclesiam, & non de ecclesia nostra: semper conuertendo intentionem suam ad illam partem æquiuocationis, quam gerit in mente: & sic de alijs æquiuocationibus.

89 Secundus modus euadendi, & sophisticandi est per conditionis adiectionem: vt si interrogatur: credis tu matrimonium esse secundum sacramentum? respondet, si Deo placet, ego bene credo: intelligendo quod Deo non placet, quod ipse hoc credat. Vel si interrogatur: credis tu carnis resurrectionem? respondet, ita ego, si Deus vult: intelligendo, quod hoc Deus non vult, quod ipse hoc credat: & sic de alijs conditionum adiectionibus.

90 Tertius modus per retorsionem interrogatoris. Tertius modus euadendi, & sophisticandi est per questionem seu interrogationis retorsionem: vt si interrogatur: credis tu in Spiritum sanctum a Patre, & Filio procedentem? respondet, & quo modo vos creditis? cum dicitur sibi: nos credimus, quod Spiritus sanctus procedit à Patre, & Filio: respondet, ego ita credo: intelligendo, ego ita credo, quod vos sic creditis: sed ego non sic. Vel si interrogatur: credis tu quod iura sit peccatum? respondet, & quid dicitis vos credendum super hoc? & cum dicitur sibi: nos dicimus, quod quilibet catholicus debet credere vsuram esse peccatum: respondet, & ego sic credo: intelligendo, sic ego credo, quod vos dicitis: & sic de alijs questionum retorsionibus.

† al. credis.

91

91 Quartus modus euadendi, & sophisticandi est per verborum fictam admirationem: vt si interrogatur: credis tu Deum omnium esse creatorem? respondet cum admiratione, quasi turbatus, quid ergo aliud crederem, nonne ita debeo credere: intelligendo, quod non debet ita credere. Vel si interrogatur: credis tu Dei filium esse incarnatum

in vtero virginali? respondet cum admiratione: Deus meus, quare interrogatis me de istis, creditis, quod sum Iudæus? Christianus sum. Scitote, quod credo omnia, quæ bonus Christianus debet credere: intelligendo, quod bonus Christianus non debet ita credere: & sic de alijs verborum admirationibus.

92 Quintus modus euadendi, & sophisticandi est per verborum tergiversationem: vt si interrogatur: credis tu quod iurare de veritate dicenda in iudicio sit peccatum? respondet tergiversando: credo quod, qui dicit verum, non peccat: non respondet de iuramento, de quo quaritur, sed de dicendo verum, de quo non quaritur. Vel si interrogatur: credis tu, quod omne iuramentum sit peccatum? respondet, magnum peccatum est iurare in vanum. Vel si interrogatur: credis tu quod Christus post mortem descendit ad inferos? respondet, magna fuit iniquitas Iudæorum quam habuerunt ad Christum: & sic de alijs verborum tergiversationibus.

93 Sextus modus euadendi, & sophisticandi est per verborum manifestam translationem: vt si interrogatur: credis tu quod Christus post mortem descendit ad inferos? respondet, domine Inquisitor, quantum debet quilibet cogitare in corde suo Christi mortem diram, & ego miser non facio: sum enim pauper propter Christum, & habeo querere mihi victum: & sic transferunt se ad loquendum de paupertate sua, vel Christi. Vel si interrogatur: credis tu quod Christus quando fuit in cruce læceatus, quod adhuc esset viuus? respondet, magna questio audiui, quod fuit de hoc, sicut & de visione animarum Beatorum est hodie: vos, domini, ponitis, mundum in istis questionibus, pro Deo, dicatis quid tenendum est de ista questione de animabus Beatorum, quia nolle in fide errare: & sic transfert locutionem ad questionem illam. Vel si interrogatur: credis tu quod Christus nihil habuit in proprio vel communi? respondet conuertendo se ad circumstantes, ponendo eos in verbis, vt sic euadat pro tunc responsionem: & sic de alijs verborum translationibus.

94 Septimus modus hereticorum euadendi, & sophisticandi est per sui iustificationem: vt si interrogatur: credis tu quod Christus ascendit ad caelos, vel aliàs interrogatur de fide? respondet, iustificando se: domine, ego sum homo simplex, & illiteratus, qui in simplicitate mea seruis Deo, & nescio istas questiones, nec istas subtilitates, de facili caperetis me, & induceretis me in errorem, pro Deo, non interrogetis me de istis. Vel si aliàs interrogatur de fide? respondet, domine, ego sum homo, qui libenter cogito de Deo, & cogitarem libentius de suis mirabilibus operibus, & fidei articulis, & de trinitate, & de alijs: sed postmodum occurrunt mihi quædam dubitationes de fide, quæ ponunt me in periculo, propter quod nolo nimis cogitare de talibus subtilitatibus, nec vellem etiã audire: quare, pro Deo, non ponatis me in istis, quia poneretis me in periculo, & errore, quod vitare cupio toto corde, & sic de alijs eorum iustificationibus.

Q&A

97
 Oportet autem modus hæreticorum euadendi, & sophisticandi est per sui corporis fictam debilitacionem; vt si interrogetur de fide, & multiplicatis interrogatorijs, videat quod non potest euadere quin deprehendatur in sua hæresi, & errore, dicit: ego sum valde debilis capite, & non possum amplius sustinere, placeat vobis, pro Deo, quod dimittatis me modo. vel dicet; dolor nimis inuadit me, parcatis, pro Deo, vado ad lectum, & surgens ponit se in lecto, & sic pro tunc euadit, & interim cogitat quomodo respondebit, & quomodo cautelosè se habebit: & sic de alijs corporis fictis passionibus. Hunc modum frequenter tenent, quando vident se debere quæstionari, dicentes se infirmos, & quod moriuntur si quæstionentur, & mulieres dicunt se frequenter pati muliebrem passionem, vt sic ad tempus euadant quæstiones.

98
 Nonus modus hæreticorum euadendi, & sophisticandi est per fatuitatis seu imprudentiæ simulationem, vt si interrogentur de fide, dubitan-tes ne per industriam Inquisitoris in suis erroribus deprehendantur, fingunt se fatuos, & mente alienatos, sicut fecit Dauid coram Achis, ne deprehenderetur, & respondentes ridet, & inter-ferunt multa verba impertinentia, derisoria, & fatua; & sic suas cooperunt hæreses, & erro-ress, vt sic quasi iocose videantur dicere quidquid dicunt. hunc modum etiam frequenter tenent, quando vident se quæstionandos, vel curia saeu-leri tradendos, vt per tales falsitates, quæstiones euadant, seu mortem, & tales pluries sum exper-tus, & interdum fingunt se continuè amates, interdum habere lucida interualla; & sic de alijs simulationibus.

99
 Decimus modus hæreticorum euadendi, & sophisticandi est per palliatam sanctitatis cõuer-sationem. Sunt enim hæretici a communi conuer-satione fidelium vita & moribus, habitibus, & locutionibus dissidentes, nam incedunt, vt com-munius pedibus discalciati, vel cum soleis, in-ducuntur exterius deiectis habitibus colore, & fi-gura; aliqui de albo, aliqui, bruno, aliqui mantel-lo, aliqui longo, & lato tunicello, cinguntur non corrigia, sed corda, aliqui vtuntur capucio demis-sis, aliqui deferunt crines longos, secundum coru-secularum varietatem, aliqui incedunt vultu de-misso ad terram, aliqui eleuato ad cælum, habet-verba humilitatis, & exteriorem apparentiã san-ctitatis, sicut sepulchra exterius dealbata, & de-au-rata, quæ interius sunt plena cadauerib; mor-tuorum; Nam interius, vt in pluribus, pleni sunt superbia, luxuria, gula, accidia, & vanagloria, vt sciunt, qui eos nouerunt; propter quam speciem sanctitatis plurimos inficiunt, gentes decipiunt, & Inquisitoris iudicium euadunt.

100
 Hi sunt decem modi hæreticorum euadendi, & sophisticandi ac se palliandi, ne in suis errori-bus detegantur. Multos autem & alios modos va-riis decipiendi, & se palliandi habent, quos pro-bat magis vsus, quàm ars, prout in eorum Inqui-sitionibus inuenitur.

Totus hic locus de modis, quibus hæretici er-
 rores suos olim occultare conabantur, repe-
 ritur in vetusto illo codice bibliothecæ Vaticanæ,
 fol. 88. col. 3. tametsi auctor hic illustriorem multis
 mutatis verbis effecerit: & pauca ferè sunt in tota
 hac praxi, quæ in diuersis locis eius codicis non re-
 periantur: vnde suspicor (vt alibi dixi) Eymericum
 eum ipsum librum, aut alium ei similem Aninione
 habuisse, & quamuis nonnulli ex his ab hæreticis
 nostri seculi non vsurpentur, cognoscendi tamen
 sunt, vt ex horum notitia per similitudinem ad vsi-
 tatos nunc & alios hæreticorum proprios detegen-
 dos facilius perueniatur.

Id tamen non est omittendum, quod in præcita-
 to codice initio horum modorum scriptum extat, hoc
 loco ab Eymérico non tactum; præsumendum vide-
 licet esse, eos non bene sentire de fide, qui de ea inter-
 rogati fraudulenter respondent: nam qui bene cre-
 dunt, intrepidè fidem fatentur. eius codicis verba
 ita habent: Nota quod fidelis requisitus de sua fi-
 de statim respondet simpliciter, siue bene siue
 malè, paratus corrigi, hæreticus vero quia non
 potest se defendere per potentiam; nec per ra-
 tiones, nec per auctoritates, statim currit ad so-
 phismata sua, & duplicitates, & fugas verborum
 nè capiatur, vnde hoc est vnũ, per quod aliquis
 sic respondens potest cognosci maximè hæreti-
 cus esse.

Primus est per verborum æquiocationem,
 & c. Hic locus admonet non fore inutiles quandoq;
 ea legere de locis sophisticorum argumentorum, quæ
 scripsit Aristoteles præsertim lib. i. elenchorum,
 c. 3. nam ea proculdubio ad superandas hæreticoru
 fraudes claram lucem dabit: quæ si vacet legere,
 non paritebit collocatæ in eis operæ.

Et huius primi loci, quæm Eymericus hic vocat
 per æquiocationem, (cum verius esset dicendus
 per amphibologiam, cui in tota oratione consistat)
 meminit Accursius in l. quotiens. 80. de verb. obli-
 gam Craci homonymiam appellant, quæ tunc con-
 tingit, cum in oratione id sumitur, quod idè manès
 sub eodem tenore verborum plura significat: vt in
 exemplo auctoris: hoc est corpus Christi: nam
 duo significat, aut esse corpus Christi essentialiter,
 aut ad Christum pertinere ratione dominij.

Hac vero æquiocationis seu amphibologie, falla-
 cia dissoluitur distinguendo ambiguam vocem seu
 orationem. ita enim exitus aut decipiendi via præ-
 cludetur hæretico, vt tali deceptione tueri se nõ pos-
 sit. exempla in promptu sunt, quæ breuitatis gratia
 omitto, & quod proximè retulimus de corpore Chri-
 sti apertè hoc indicat.

Tam quantum ad hæreticorum fraudes, & cauil-
 losas responsiones vitandas dum examinantur, at-
 tinet, hæc in vniuersum regula obseruanda est.

Inquisitores quantum fieri potest apertè eos in-
 terrogèt, in singulis interrogationibus singulas res
 non simul plures proponentes, ad quas attentè com-
 pellant reos respondere, nusquam patientes vt ex-
 tra propositum euagentur, vt docet etiam Eymeri-
 cus paulo post nu. 99. in prima cautela.

Num. 88.

Nõ bene præsumuntur de fide scititæ qui de ea interrogati respondent fraudulenter.

Num. 88.

Fallacia æquiocationis quõ dissoluitur.

Cauillosæ hæreticorum responsiones qualiter cui-tandæ.

Quod

Quod si quandoque contingat reum apertis interrogacionibus obscuras, aut dubias, & ancipites responsiones reddere, iubeatur eas, priusquam ad vltiora progrediat, declarare, ne postea excogitet super obscuris, & dubijs propositionib. nouas fraudes.

Postremo dum reus interrogatur, etiam si is disputare velit, quod sepius cum callidis, & astutis contingit, Inquisitor nullam cum eo ineat contentionem: sed semper ad institutum eundem reuerti compellat, ne tortuosus anguis possit illesus euadere: nam si hec obseruentur, raro proderit sue fraudes iniquis.

Num. 96. b
Quibus modis cognoscendum an hereticorum dementia sit ficta vel vera.

Fingunt se fatuos, & mente alienatos. Quam autem ratione sit intelligendum, an hec dementia sit ficta vel vera, non facile potest intelligi, presertim cum sint quidam adeo astuti, vt dementia finemodis poterit detegi. Primum ex obseruatione actuum exteriorum, raro enim contingit mente sanos, omnia mentecaptorum more facere, propterea custodes diligenter aduertent vniuersas horum actiones, & verba. Rursus hoc etiam detegi poterit metu tormentorum, aut alterius periculi grauioris, quod minabitur eis Inquisitor vbi opus fuerit, quod si nec sic respiciant, alia remedia opportuna erunt excogitanda, iuxta delicti qualitatem.

Num. 96. c

Hunc modum etiam frequenter tenent, quando vident se questionados, uel curie seculari tradendos, vt per tales falsitates questiones euadant, seu mortem. Si probabiliter credatur ex actibus exterioribus, & verbis fictam esse dementia, & insaniam, non propterea desistendum est a questione seu tortura, immo saepe contingit huic fictae insanie remedium asserere torturam, nam dolor non facile patitur iocum, & fictionem, atque in hoc casu nullum videtur periculum ad explorandum animi morbum, an sit verus vel fictus, ad torturam insanos tradere, si alia indicia ad sint sufficientia, cum nullum hic mortis periculum timeatur.

Ob fictam insaniam non est differenda tortura.

An debeat differri supplicium ob fictam insaniam.

In altero vero casu maior est difficultas, cum ad supplicium reus deferatur, dubium enim est, an si quando reus ducitur ad supplicium, insaniam fingat, aut more stultorum blasphemias interdum proferat, nec velit conuerti, debeat differri supplicium, & primo obtutu videbitur alicui dicendum, nullo modo tales in hoc ementito furore, aut impenitentia perseverantes vltimo supplicio afficiendos, quoniam ex duobus malis minus permittendum est, l. si procurator. ff. de except. doli. l. quoties nihil sine captione. ff. de regulis iuris. at minus malum videtur eum impunitum relinquere, quam puniendo animam perdere, differendum est igitur, aut etiam amouendum penitus omne supplicium.

Sed in hoc casu res ita videtur gerenda, quoties traditus curie seculari aut quilibet, qui ad supplicium ducitur, aut vt mortem effugiat, aut qualibet alia causa non vult penitere, sed fingit se dementem, & amplius blasphemat, aut inepta loquitur, vt stultus, & insanus videatur, cui tamen non sit, tunc differendum est aliquantulum supplicium, & adhibendi viri pii, & Theologi, qui omni studio, & diligentia conentur reum ad penitentiam reducere, quod si

deniq; noluerit conuerti, impenitens tandem morte penas luat. ita videtur non obscure innuere textus in c. placuit. 23. q. 5. vbi dicit Concilium Bracharense, primo, cap. 34. ex mente Gratiani, & doctorem ibidem, sepulturam denegari illis criminosis, qui impenitentes moriuntur ita: Similiter & de his placuit fieri, qui pro suis sceleribus puniuntur, hec ibi. addit; statim Gratianus hec verba, impenitentes subaudiatur. Indicat ergo, quod etiam non peniteant, mori debeant. idem colligi potest ex ca. quesitum, 13. q. 2. & docet nominatim Cassianus in consuet. ducatus Burgundie, rub. 1. des iustices, §. 5. super verborum n'a grace. vers. ad vnum tamen, nu. 125. & seq. quod ipsum affirmat insignis theologus Dominicus Sotus, lib. 5. de iust. & iure. q. 1. art. 2. ad secundum argumentum. cuius ratio potissima est, quoniam si his fictis insanis parceretur, ad euitandam mortem facile esset cuique hac fraude, & se impenitentem fingere.

Nec; obstat ratio initio allata, quoniam penitentia non refertur primo, & per se in correctione, & bonum eius qui punitur, sed in bonum publicum, vt alij terreantur, & a malis committendis auocentur: bonum autem publicum etiam ordine charitatis priorum commodis preferendum est, nam hac etiam via consulitur vti & spiritali totius populi, cui quis ergo simulat furorem, plectendus est, quod etiam lege civili cautum est, in l. congruit. §. vlt. ff. de offic. presid. ibi. Vt si simulasset, plecteretur, si furere, in carcere contineretur. Nec ab his dissentit Praenormitanus in c. excommunicamus, primo, de here. nu. 10. vbi querit, an expectanda sit hereticorum conuersio priusquam tradantur curie seculari, & quamuis multo tempore expectanda sit: at si impenitentes perseverant, tradendi quidem sunt, vt alibi plenius diximus.

Sed quid si re vera hereticus in furorem incidit, quid est tunc agendum, aut quomodo eius castiganda? Respondeo, custodiendum esse omnino donec ad sanam mentem reuertatur, nec potest damnari priusquam in furore moriatur, quia fortassis resipiscet, & reconciliabitur Ecclesie, nec ob id dicitur recedere impunitus, cum satis ipso furore puniatur. l. dimus Marcus. §. primo, & l. congrui. §. ult. ff. de offic. presid. tradit late Tirac. tract. de penis reprob. aut remitten. causa 3.

Bonorum tamen causa furore non obstante tractari poterit, aut curatore bonis dato, aut vocato heredibus, quoniam furor post delictum adueniens, quamuis excuset a pena corporali, non tamen liberat a bonorum adnotatione. ita Baldus, Alexander, & alij in l. furiosum. in fine. C. qui restant. facere poss. quos sequitur Tiracuellus, d. tract. de penis tempe. aut remitten. causa. 3. nu. 1. quod & verum est.

Interdum habere lucida interualla. Quod proximè diximus de his qui fingunt contumaciam insaniam, eadem accipienda sunt, & multo magis de illis qui lucidis interuallis se frui quandoque simulant.

Sed quid si is qui re vera incidit in furorem lucidis interuallis gaudeat, erit ne tunc plectendus? hec questio nondum videtur a iure definita, tunc erit

erit. Principem consule: nam & in dicta l. diuus Marcus. S. si vero. ff. de offic. præs. ita scriptum est. Si vero v. plerumq; ad solet interuallis quibusdam sensu saniore est; num forte eo momento celus admiserit: nec morbo eius danda sit ventosa, diligenter explorabis, & si quid tale compereris, consules nos, vt astimemus, an immanitate facinoris, si cum posset videri sentire, commiserit, supplicio afficiendus sit. hactenus ibi. Quae verba licet hunc sensum habeant, videndum esse, an scelus sit admissum tempore lucidi interualli, huc erit rabi possunt, num scelus quo tempore gaudet lucidis interuallis coerceri debeat, & tutius mihi videtur Superiores consulere, quam aliquid temere committere.

Decimus modus haereticorum euadendi, &c. est per palliatam sanctitatis conuersionem. Ex hoc decimo modo decipiendi, quo saepe multi haeretici uti solent, duo potissimum documenta colliguntur, quorum primum est: plurimum valere ad fallendos incautos sictam, & simulatam haereticorum sanctitatem, per quam non modo idiotis, & simplicibus hominibus, sed etiam litteratis, ac fidei iudicibus imponere nituntur. Alterum est: Eam sanctitatem, verane, sit an sictam, ex vitas, & moribus eorum facile posse detegi, cum vitis his laboret, videlicet superbia, luxuria, gula, inani gloria, inuidia, & alijs huiusmodi, quae haereticorum vitam solent commutari.

Quod ad primum documentum attinet, late documentum lib. 2. de causis unde haereses oriuntur, & remedijs, quibus extirpantur, ubi multis exemplis, et probatorum uirorum testimonijs, ostendimus, multos per haereticos fuisse deceptos per sictam sanctitatis, & simulatam probitatis speciem, quod de Prisciliano docet Sulpicius Seuerus, lib. 2. sacre historijs, & de Nestario Cassiodorus in historia Ecclesiastica Tripartita, lib. 12. c. 4. de Hierace Epiphanius haeresi, 67. & de Dulcino, & Pseudoapostolis, & Valdensibus, seu Pauperibus de Lugduno diximus copiose supra in secunda parte, ac deniq; de noueris haereticis sanctitatem simulantibus elegantius ostendit Thomas Valdensis in prologo doctrinalis fides, doctrina octaua.

Ex secundo autem documento hoc diligenter obseruanda adhibent fidei iudices, ut uita, & mores eius, qui sanctitatem fingit, accuratè explorent: nam si ea sictam sit, ut in omnibus haereticis esse solet, protinus uel ex uerbis, uel ex scriptis eius, uel ex illis cum quibus uersatus est haereticus, qui se sanctum & probum, aut huiusmodi simulat, deprehendent in eo aut omnia, aut aliquid ex uitis, quae paulo antea cum Eymexico hic commemorauimus. atq; hic est singularis, & certissimus modus detegendi sictam aut ueram alicuius sanctitatem.

Cautele Inquisitorum contra haereticorum caullationes, & fraudes.

TERTIVM in examinatione haereticorum aduertendum est: quomodo & qualiter Inquisitor responsionibus cauteosis, & cauillosis haereticorum obuiabit. Vbi est considerandum, quod

A quando Inquisitor uidet haereticum cauillosum, uertutum & astutum, ut nolit detegere errorem suum, sed circūducat negotium per cauillosas responsiones, & tergiuersationes: tunc ipse Inquisitor ut clauus clauo retundatur, debet etiam uti cautelis, ut in errore haereticum comprehendat, & deprehensum ad lumen ueritatis fidei conuertat; ut post dicere ualeat eis cum Apostolo: Cum essem astutus, dolo uos cepi.

† Adagiū est, de quo Placa lib. delictorū c. 37. nu. 3. 2. Cor. 2.

Cautela autem Inquisitoris esse possunt istae, quibus ut poterit modo vna, modo alia secundū quod haereticorum caullationes, & uertutis hoc requirunt, & requirent, & sunt etiam decem.

PRIMA cautela Inquisitoris est: ut si uideat haereticum uti duplicitatibus uerborum in suis responsionibus, ut potè aequiuocationibus, conditionis adiectionibus, quaestionum retorsionibus, quaestionum admirationibus, tergiuersationibus, uerborum translationibus, & sic de alijs eorum caullationibus, quae dictae sunt supra: quod non permittat in huiusmodi persistere, sed conetur per sua interrogatoria ad propositū de quo intendit ipse Inquisitor, reducere: ut si interrogetur, an credat in uericam sanctam Ecclesiam catholicam, intelligēdo de ecclesia eorum, quae est ecclesia malignantium: interrogetur bilde de qua Ecclesia dicit, & quis praest? & si dicat, quod Papa: interrogetur ubi moratur prout ille Papa, & similia, prout materia requirit: & sic de alijs ad propositū, de quo quaeritur, eum reducendo.

99

SECUNDA cautela Inquisitoris est: ut si praesentiat haereticum nouiter captū nolle detegere errorem suum, quod potest praesentire antequam intret ad eum per eustodem, qui loquatur ex se illi capto, uel alijs per dicta testiu, uel mittendo sibi aliquem, qui ex se loquatur sibi, informando eum, quod dicat Inquisitori ueritatem quia homo est misericors, & similia bona uerba, tunc quando de nouo incipit talem examinare, quem sic praesentit uelle celare errorem suū, loquetur sibi blande, & mansuete, dando sibi ad inuere, quod iam scit eius factum, dicendo sibi haec uerba, uel similia in effectu: uideas, ego compatior tibi, quia sic es delusus tua simplicitate, & perdis animam quadam bestialitate: & licet habeas aliquam culpam, maiorem habet, qui te de talibus instruxit; non facias peccatum alterius, tuū; nec facias te magistrum, ubi fuisti discipulus, dicas mihi ueritatem, quia ut uidebis totum

100

† hoc est. iudicando ei.

negotium ego scio, sed ut gentes habeat te excusatum, & non perdas tuam bonam famam, & ut possim te citius uel statim liberare, & gratiam facere, ut uadas uias tuas ad domum, quis est ille, qui docuit te (qui nihil mali sciebas) hos errores, & ubi docuit te? & similia uerba bona, semper sine turbatione, & supponendo factum esse uerum, sed quaerendo de circumstantijs.

† Al. tuum.

TERTIA cautela Inquisitoris est, ut si uideat Inquisitor haereticum siue delatum nolle detegere errorem suum, & stare in negatiua, & scit ipsum per testes conuictū, Inquisitor legat, uel legi faciat sibi dicta testiu suppressis nominibus.

Ec liter,